

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Економічна політика нацистського окупаційного режиму в дистрикті Галичина» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія» Афтанаса Андрія Андрійовича

1. Актуальність теми дисертації

Друга світова війна слушно вважається наймасштабнішим збройним конфліктом, який забрав життя мільйонів людей. На жаль, її уроки не до кінця засвоїла міжнародна спільнота, яка уможливила розгортання нового військового протистояння на європейському континенті. Російська агресія проти України, яка розпочалась у 2014 р. анексією Криму, захопленням частини Донецької й Луганської областей, переросла у повномасштабне вторгнення в лютому 2022 р. Очевидною метою кремлівського керівництва була швидка ліквідація нашої державності шляхом «бліцкригу», який провалився. Сьогоднішня російська окупаційна політика на підконтрольних Москві територіях супроводжується максимальною експлуатацією сільськогосподарського, промислового й трудового потенціалу, актуалізуючи таким чином події Другої світової війни, коли нацистський режим використовував матеріальні й людські ресурси українських земель в інтересах Третього Райху.

У цьому контексті заслуговують на належний аналіз процеси, що відбувалися на теренах дистрикту Галичина в роки окупації. Попри те, що деякі питання вказаної теми не раз ставали предметом вивчення істориків, значний комплекс проблем залишився поза їхньою увагою. Передусім йдеться про відсутність синтетичної праці, яка б характеризувала господарське становище дистрикту Галичина під час війни. Водночас, актуальність згаданої теми зумовлена й свободою наукової думки, яка стала можливою після зникнення радянських ідеологічних табу. Не менш вагомим чинником, який спонукає до аналізу пропонованої теми, є помітна тенденція до зміни геополітичної ситуації, яка пов'язана із наростанням військово-економічної конфронтації між провідними державами та загрозою нових збройних конфліктів.

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 77/11 від 27 листопада 2019 року.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертаційне дослідження є частиною планової наукової теми кафедри світової історії модерного часу «Конфлікти і порозуміння в сучасному світі: історичні аспекти» (0121U110188).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертаційна робота є самостійно виконаним дослідженням, у якому викладено авторський підхід до вивчення проблеми нацистської економічної політики в дистрикті Галичина. Автором опрацьовано значний об'єм архівних та фондів матеріалів, наукові праці у бібліотеках Львівського національного університету імені Івана Франка, Інституту сучасної історії (Мюнхен, Німеччина). Це дало змогу комплексно розглянути головні напрями господарського урядування нацистської адміністрації в галицькому дистрикті. Здобувачем здійснено ґрунтовну оцінку розвитку сектору промисловості галицького дистрикту в означений період, висвітлено специфіку функціонування структур, створених окупаційною владою, діяльність яких спрямовувалась на виконання трудових повинностей місцевого населення в дистрикті Галичина. Також автор удосконалив проблематику становища місцевої кооперації, зокрема розкрито соціально-економічні, кадрові аспекти політики Ревізійного союзу українських кооперативів. Використання широкого комплексу методологічного інструментарію дало змогу досягти поставлених дисертаційних завдань. Результати дослідження, що наведені у дисертації та опубліковані у наукових статтях, належать автору і є його власним науковим надбанням.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій

Представлені результати є науково обґрунтованими і достовірними, оскільки відповідають сучасним геополітичним викликам, які зумовлені російсько-українською війною. Результати досліджень багаторазово апробовані на науково-практичних конференціях, семінарах, наукова достовірність яких підтверджена під час рецензування публікацій у фахових виданнях.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

Уперше:

- здійснено комплексний аналіз проблем, пов'язаних зі специфікою нацистського економічного управління на теренах галицького дистрикту;
- до наукового обігу введено значний масив раніше неопублікованих документів, які розкривають головні аспекти нацистської господарської політики на окреслених територіях;
- цілісно розглянуто політику нацистської адміністрації у сфері промисловості. Зокрема, простежено заходи влади, спрямовані на відновлення діяльності енергетичної системи галицького дистрикту, запуск виробничих потужностей підприємств, продукція яких першочергово йшла на потреби Вермахту. Варто зауважити, що у рамках згаданих процесів більшість стратегічно важливих установ, фірм та фабрик знаходились під контролем нацистських чиновників. Все ж брак кадрів, який простежувався на всіх рівнях, зумовив призначення на певні адміністративні й керівні посади представників

місцевого населення, які володіли необхідним досвідом. Окремо проаналізовано етапи реалізації політики раціоналізації управління промисловістю, ініційованої райхсміністром з питань озброєнь та боєприпасів Альбертом Шпеєром.

— досліджено діяльність «Української служби Батьківщині» організації, до лав якої скеровували, здебільшого, галицьку молодь, яка мала виконувати трудову повинність в межах дистрикту. З'ясовано умови праці, побуту, ставлення наглядачів таборів до рекрутованих, а також проаналізовано стратегії уникнення призову до підрозділів будівельної служби (*Baudienst*, Баудінсту).

Уточнено:

— питання щодо характеру головних напрямів нацистської окупаційної політики в галицькому дистрикті;

— відомості про становище українського кооперативного руху в роки війни.

Дістало подальшого розвитку:

— вивчення аспектів аграрної політики нацистської адміністрації у зазначений період;

— дослідження проблеми трудової мобілізації місцевого населення окупованих східногалицьких теренів в інтересах Третього Райху;

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

6.1. Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Aftanas A. Economic Policy of the German Occupational Authority in the Kolomyia Region (According to the “Vollia Pokuttya” Newspaper 1941–1944). *The International relations of Ukraine: scientific searches and findings*. 2021. № 30. С. 325–341.

2. Афтанас А. Територіяльне вирішення єврейського питання в Люблінському дистрикті (1939–1941), *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*. 2020. Випуск 21. С. 180–196.

3. Афтанас А. Нацистська кампанія вербування й депортації населення в дистрикті Галичина (1941–1944). *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2023. 26(3). С. 134–143.

4. Афтанас А. Західноукраїнська кооперація в роки нацистської окупації (1941–1944). *Вісник Львівського університету. Серія історична*. 2022. Випуск 54. С. 141–153.

5. Афтанас А. Організація і діяльність «Української служби Батьківщині» в дистрикті «Галичина» (1941–1944). *Новітня доба*. Випуск 10, 2022. С. 116–126.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

1. Афтанас А. Підготовка нацистської Німеччини до Другої світової війни: економічний аспект. Збірник матеріалів VII краєзнавчої конференції

«Історичні пам'ятки Галичини». Львів, 2020. С. 98–102. Форма участі: дистанційна.

2. Афтанас А. Дистрикт Галичина в планах нацистської Німеччини: політика працевикористання євреїв. Збірник матеріалів VIII краєзнавчої конференції «Історичні пам'ятки Галичини». Львів, 2023. С. 221–224. Форма участі: очна.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Отримані результати розкривають специфіку нацистської економічної політики в дистрикті Галичина, а саме: доповнюють відомості про становище аграрного й промислового секторів у роки війни, висвітлюють найважливіші аспекти трудової політики окупаційної адміністрації.

Матеріали, вміщені в дисертаційному дослідженні, можуть бути використані під час написання навчально-методичних посібників для закладів середньої та вищої освіти, розробки спеціальних курсів з історії економічного становища українських земель в роки Другої світової війни.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Отримані результати рекомендується використовувати в науково-дослідній, освітній діяльності при подальших дослідженнях історії України періоду Другої світової війни.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертацію заслухано та обговорено на фаховому семінарі кафедри світової історії модерного часу, історичного факультету, Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 3 від 17 жовтня 2023 року). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Дисертаційна робота Афтанаса Андрія Андрійовича «Економічна політика нацистського окупаційного режиму в дистрикті Галичина» є завершеною науковою працею у межах поставлених завдань, в якій висвітлено особливості господарського урядування окупаційної адміністрації в окреслений час.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 5 наукових статтях опублікованих у фахових періодичних виданнях України, а також апробовано на звітно-наукових конференціях Львівського національного університету імені Івана Франка, VII краєзнавчій конференції «Історичні пам'ятки Галичини» (Львів, 13 березня 2020 р.), VIII краєзнавчій конференції «Історичні пам'ятки Галичини» (Львів, 3 травня 2023 р.).

На основі представлених аргументів можна зробити такі висновки стосовно поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота «Економічна політика нацистського окупаційного режиму в дистрикті Галичина» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

2. Дисертація відповідає спеціальності 032 «Історія та археологія» (галузь знань 03 «Гуманітарні науки»).

3. Наукові праці Афтанаса А. А., опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають пп. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

4. Дисертація «Економічна політика нацистського окупаційного режиму в дистрикті Галичина» Афтанаса Андрія Андрійовича рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні фахового семінару,
в.о. декана історичного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
професор кафедри світової історії
модерного часу
17 жовтня 2023 року

Руслан СІРОМСЬКИЙ

Підпис проф. Руслана СІРОМСЬКОГО засвідчую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доц.

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА